

Yoksulluk ve Afetlerin İnsan Güvenliği ve Refahı Üzerindeki Etkileri: Türkiye Örneği

Arş. Gör. Öznur AKDUMAN YİĞİT

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü

ORCID: 0000-0003-0258-2959

Özet

Yoksulluk ve afetler, dünya genelinde insan yaşam kalitesini ve güvenliğini doğrudan etkileyen karmaşık sorunlardır. Yoksulluk, toplumları afetlere karşı daha savunmasız hale getirerek insan güvenliği ve refahı ile ilişkili riskleri artıran kritik bir faktördür. Özellikle altyapı eksiklikleri, plansız kentleşme ve kaynak yetersizlikleri gibi etkiler, afetlerin sıklığını ve şiddetini artırabilir. Ayrıca, düşük eğitim düzeyi ve afet öncesi yetersiz risk yönetimi, afet sonrası kriz yönetimini olumsuz etkileyerek toplumların toparlanma hızını yavaşlatabilir. Yoksul topluluklar, afetlerden etkilendiklerinde temel hizmetlere, özellikle acil tıbbi yardıma erişimde büyük zorluklar yaşarlar. Bu durum, afet sonrası müdahale ve iyileştirme çabalarını ciddi şekilde zorlaştırarak, afetlerin yoksul topluluklar üzerindeki etkisini derinleştirir ve normale dönüş sürecini uzatır. Ekonomik kayıplar, varlıkların azalması ve iş gücü verimliliğinde düşüş, zaten yoksul olan toplulukları uzun vadeli bir yoksulluk döngüsüne itebilir. Temel ihtiyaçlara erişimdeki kısıtlamalar, afet sonrası kurtarma süreçlerinde önemli engeller oluşturur; ulaşım, barınma ve beslenme gibi temel ihtiyaçlardaki zorluklar, yoksulluğun daha da derinleşmesine neden olur. Bu bağlamda, afet hazırlık süreçlerinde yoksulluğun rolü büyük önem taşımaktadır. Türkiye gibi gelişmekte olan veya gelişmemiş ülkelerde, tüm yerel toplulukların kapasitelerini güçlendirmek ve etkili afet stratejileri geliştirmek hayati önem taşır. Afet risklerinin azaltılması, afet sonrası etkilerin minimize edilmesi ve toplumların daha hızlı toparlanabilmesi için yoksullukla mücadele stratejilerinin afet yönetim sistemleriyle entegre edilmesi gerekmektedir. Bu çalışma, Türkiye'de yoksulluk ve afetler arasındaki ilişkiye odaklanarak, stratejik öneriler geliştirmeyi ve afet hazırlık süreçlerinde yoksulluğun önemini vurgulamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Afet Yönetimi, Yoksulluk, Güvenlik, Türkiye

The Impact of Poverty and Disasters on Human Security and Well-being: The Case of Turkey

Abstract

"Poverty and disasters are complex issues that directly affect the quality of life and safety of people worldwide. Poverty is a critical factor that makes communities more vulnerable to disasters, thereby increasing the risks associated with human security and well-being. The impacts of inadequate infrastructure, unplanned urbanization, and resource deficiencies can exacerbate the frequency and severity of disasters. Additionally, low levels of education and insufficient pre-disaster risk management negatively influence post-disaster crisis management, slowing down the

recovery process of communities. Impoverished communities, when affected by disasters, face significant challenges in accessing essential services, particularly emergency medical aid. This situation severely complicates post-disaster response and recovery efforts, deepening the impact of disasters on impoverished communities and prolonging the return to normalcy. Economic losses, the depletion of assets, and a decline in labor productivity can push already poor communities into a long-term cycle of poverty. Restrictions in access to basic needs create significant obstacles in post-disaster recovery processes; difficulties in transportation, shelter, and food security further deepen poverty. In this context, the role of poverty in disaster preparedness processes is of great importance. In developing or underdeveloped countries like Turkey, it is vital to strengthen the capacities of all local communities and to develop effective disaster strategies. To reduce disaster risks, minimize post-disaster impacts, and enable communities to recover more quickly, poverty alleviation strategies must be integrated into disaster management systems. This study aims to focus on the relationship between poverty and disasters in Turkey, develop strategic recommendations, and emphasize the importance of addressing poverty in disaster preparedness processes.

Keywords: Disaster, Disaster Management, Poverty, Security, Turkey

Giriş

Yoksulluk ve afetler arasındaki ilişki, dünya genelinde ciddi sosyal ve ekonomik sonuçlar doğurmaktadır. Yoksulluk, toplumları doğa kaynaklı afetlere karşı daha savunmasız hale getirirken, afetler de toplumları daha yoksul hale getirmektedir (Hallegatte et al., 2020). Afetler, küresel bir olgu olarak tüm sistemleri etkiler ve yaşandığı bölgenin kırılganlıklarına bağlı olarak farklı şekillerde sonuçlar doğurur (Hallegatte et al., 2014). Doğa veya insan kaynaklı nedenlerle dünyanın dört bir yanında meydana gelen afetlerin etkisi, yaşandığı bölgedeki toplumların mevcut tehlikeler karşısındaki kırılganlıkları ve yanıt kapasiteleriyle yakından ilişkilidir (Akduman, 2024).

Temel ihtiyaçların karşılanamaması ve minimum yaşam standartlarına erişilememesi olarak tanımlanan yoksulluk, afetlerin yaşama olasılığını, sıklığını ve oluşabilecek zarar boyutunu artırmaktadır (Çetin et al., 2009; Lynn, 2005; WRI, 2024). Düşük gelir seviyeleri, kötü barınma koşulları ve yetersiz altyapı, afetlerin etkilerini ağırlaştırarak insanların yaşamını doğrudan tehdit etmektedir. Düşük gelirli ülkeler ve yoksul haneler, bu tehdit karşısında, varlıklarına kıyasla daha büyük hasarlar yaşarlar. Bu durum, afetler sonrasında yoksul toplumların daha uzun iyileşme sürelerine ihtiyaç duymasına neden olmaktadır (Rentschler, 2013; Hallegatte, 2020).

Yoksulluk ve afetler konusuna başka bir açıdan bakıldığında, afetlerin yol açtığı ekonomik kayıplar, varlık azalması ve iş gücü verimliliğinde düşüş gibi etkiler, zaten oldukça yoksul olan toplumların kırılganlığını daha da derinleştirir. Diğer bir deyişle, afetlere maruz kalma ile yoksulluk arasında doğru bir orantı bulunmaktadır. Yoksul haneler, risk altındaki bölgelere

yerleşmekten başka seçenek bulamadıkları için yoksulluktan kurtulma konusunda artan zorluklarla karşı karşıya kalırlar. Yoksulluk nedeniyle, afetlerde veya yaşadıkları diğer olumsuz durumlarda kayıpları; sahip oldukları varlıklara oranla çok daha fazla olur. Bu durum, zaten yoksul olan toplulukları uzun vadeli bir yoksulluk döngüsüne sokar (Hallegatte et al., 2020). Özellikle kırsal alanlar ve büyük şehirlerin gecekondulu mahallelerinde yoğunlaşan yoksulluk, gelir eşitsizliği ve işsizlik gibi ekonomik problemler, afetlerden önce zaten savunmasız olan toplulukları daha da kırılgan hale getirir (Özer & Çolak, 2015). Afetler, bu bölgelerdeki insanların yaşam standartlarını düşürerek toplumsal huzursuzlukları artırabilir (Rentschler, 2013).

Türkiye'de yoksulluk ve afetler arasındaki ilişki, ülkenin coğrafi konumu, iklim özellikleri, ekonomik yapısı ve toplumsal dinamikleriyle şekillenir. Afet denilince ilk akla gelen deprem, sel ve heyelan gibi afetler olsa da Türkiye, her yıl birçok doğa veya insan kaynaklı afete maruz kalmaktadır. Bu afetler, genellikle altyapı eksiklikleri ve düşük gelir düzeyi ile karakterize edilen yoksul bölgelerde yaşayan insanları daha fazla etkilemektedir. Bu çalışma, afet hazırlık süreçlerinde yoksulluğun rolünü vurgulayarak, Türkiye'de yoksulluk ve afetler arasındaki ilişkiyi anlamlandırmayı amaçlamaktadır. Böylece, afetlerin yoksul topluluklar üzerindeki orantısız etkilerini ele alarak, daha etkili çözümler ve politikalar geliştirmek için önemli bilgiler sunulmaya çalışılacaktır.

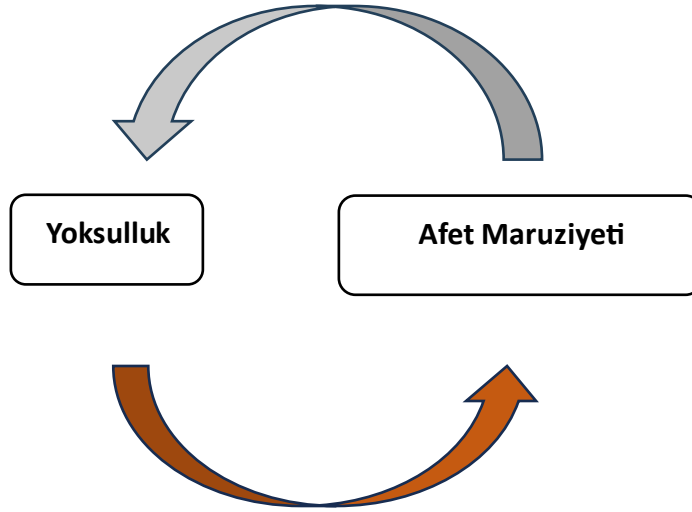
Yoksulluk ve Afetlere Maruz Kalma

Yoksulluk, tarih boyunca varlığını sürdüren en önemli toplumsal sorunlardan biridir. Günümüzde ise küresel bir boyut kazanarak çok boyutlu ve karmaşık bir sorun haline gelmiştir (Açıkgöz & Yusufoglu, 2012). Dünya genelinde yaklaşık 700 milyon insan, günlük 1,90 ABD doları olan yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Bu sınırın hemen üzerinde yaşayan çok daha fazla insan bulunmaktadır (Yüksel Arabacı, 2019). Dünya nüfusunun bu önemli kısmı, sel ve kuraklık gibi afetler dahil olmak üzere birçok krize karşı ayrıca savunmasız durumdadır (Brouwer ve diğerleri, 2007). Bu savunmasızlığın başlıca nedeni yoksulluktur. Yoksulluk, insanları afet risklerine karşı daha duyarlı hale getirir. Yoksul insanlar bir afetle karşılaştıklarında, can kaybı yaşamaları, yakınlarını kaybetmeleri ve sahip oldukları servetin büyük bir kısmını yitirmeleri yüksek bir olasılıktır (Jongman ve diğerleri, 2015). Ayrıca bu kişilerin normal yaşama dönmeleri de büyük

bir zorluk oluşturmaktadır. Bu durum, yoksul insanların afet olaylarına karşı daha savunmasız olduğunu desteklemektedir (Carter ve diğerleri, 2007).

İnsanlar, yaşam bölgelerini seğerken genellikle afet risklerinden ziyade sosyoekonomik kaygıları dikkate alırlar. Bu kaygılar arasında konut fiyatları, işyerlerine yakınlık ve sunulan çeşitli olanaklar öne çıkar (Highfield et al., 2014). Sosyoekonomik kaygılar, insanların yaşadıkları bölgelerin yüksek afet risklerini göz ardı etmelerine neden olmaktadır. İnsanların afet bölgelerine yakın yerlerde yaşamalarının bir diğer nedeni de ulaşım imkânları olmaktadır (Dudwick ve diğerleri, 2011; Gentilini, 2015). Örneğin, Mumbai'de yapılan bir çalışmada, sel bölgelerinde yaşayan haneler, sel riskinin farkında olduklarını, ancak bölgenin sunduğu iş, okul ve sağlık hizmetleri gibi fırsatlar nedeniyle bu riski kabul ettiklerini belirtmişlerdir (Patankar, 2015). Çoğu bölgelerde su, sağlık ve eğitim gibi temel hizmetlere yakınlık ön planda olmakta ve bu durum fırsatlardan yararlanmak için riskli bölgelere yerleşirler (Fleisher & Chen, 1997). Bu fırsatlar hem zengin hem de fakir insanları doğal tehlikelere maruz kalan bölgelere çekmektedir (Winsemius, 2018). Bununla birlikte, yoksul kesimlerin yaşam öncelikleri genellikle temel ihtiyaçlarının ötesine geçemez ve çoğunlukla bu ihtiyaçlarını karşılamak için sağlamlık, kalite, dayanım gibi kriterleri daha makul seviyelerde karşılamaya çalışırlar. Konut için daha az mali kaynağa sahip olan ve güvenlik için ödeme yapma isteği ve yeteneği düşük olan yoksul insanların risk altındaki bölgelerde yaşama olasılığı daha yüksektir (Winsemius, 2018). Gelişmiş ölkelerde yapılan 37 ampirik meta-analiz çalışması, sele maruz kalan ve kalmayan evler arasındaki fiyatların yüzde -7 ile yüzde +1 arasında değiştiğini göstermiştir (Beltran ve diğerleri, 2012). Bu durumların bir sonucu olarak, afet riskinin aynı olduğu şehir veya mahallelerde, yoksul insanlar daha düşük konut fiyatlarını tercih etmeleri nedeniyle daha fazla riske maruz kalabilmektedirler (Bin & Landry, 2013).

Yoksulluk, afet yaşama potansiyelini artırırken, afetler de yoksulluk riskini artırabilir. Bu durum yoksulluk ve afetlere maruz kalma arasında çift yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. şekil 1'de aılanmaya çalışılan durum; görselde bir yön yoksul insanların afet riskinin yüksek olduğu bölgelere yerleşme ve afet maruziyeti yaşama olasılığının daha yüksek olduğunu gösterirken, diğer yön ise, afetlerden etkilenen bireylerin yoksulluğa düşme veya mevcut yoksulluk içinde sıkışıp kalma riskinin daha fazla olmasını ifade etmektedir (Winsemius, 2018).

Şekil 1. Yoksulluk ve Afetlere Maruz Kalma Arasındaki İlişki (Yazar tarafından oluşturulmuştur).

Yoksulluk, çeşitli boyutlarıyla karmaşık ve çok yönlü bir sorundur. Ekonomik boyutta, yetersiz gelir, işsizlik ve düşük ücretler bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamasını zorlaştırmaktadır. Sosyal boyutta ise, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim zorlukları ve güvenli barınma imkânlarının eksikliği dikkat çekmektedir. Politik boyutta, yoksul kesimlerin hak ve adalet sistemlerine erişimde eşitsizlik yaşaması ve sosyal ile politik süreçlere katılımında dışlanmaları söz konusudur (Karim & Noy, 2014; Hallegatte et al., 2020). Coğrafi boyutta, kentsel ve kırsal ayrımlar ile bölgesel eşitsizlikler, yoksulluğun farklı bölgelerde farklı şekillerde hissedilmesine neden olurken; kültürel boyutta ise, sosyal dışlanma ve kültürel fırsatlara erişim kısıtlılıkları, yoksul bireyleri marjinalleştirmektedir. Çevresel boyutta, sağlıksız yaşam koşulları ve temel kaynaklara erişimdeki yetersizlikler yaşam kalitesini düşürürken, psikolojik boyutta yoksulluğun getirdiği stres, depresyon ve gelecek umudu eksikliği, bireylerin ruh sağlığını olumsuz etkilemektedir. Toplumsal boyutta ise, yoksulluk aile ilişkilerini ve toplumsal bağları zayıflatarak şiddet ve suç oranlarının artmasına yol açar. Bu boyutlar, yoksulluğun bireylerin ve toplumların yaşam kalitesini ciddi şekilde etkileyen, geniş çaplı ve entegre çözümler gerektiren çok boyutlu bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır (Arpacioğlu & Yıldırım, 2011; Özer & Çolak, 2015).

Yoksul bireyler, yaşamlarının birçok aşamasında yoksulluğun yukarıda belirtilen boyutuna veya boyutlarına maruz kalırlar. Bu durum, bireylerin ve ailelerinin mevcut yoksulluk durumlarından

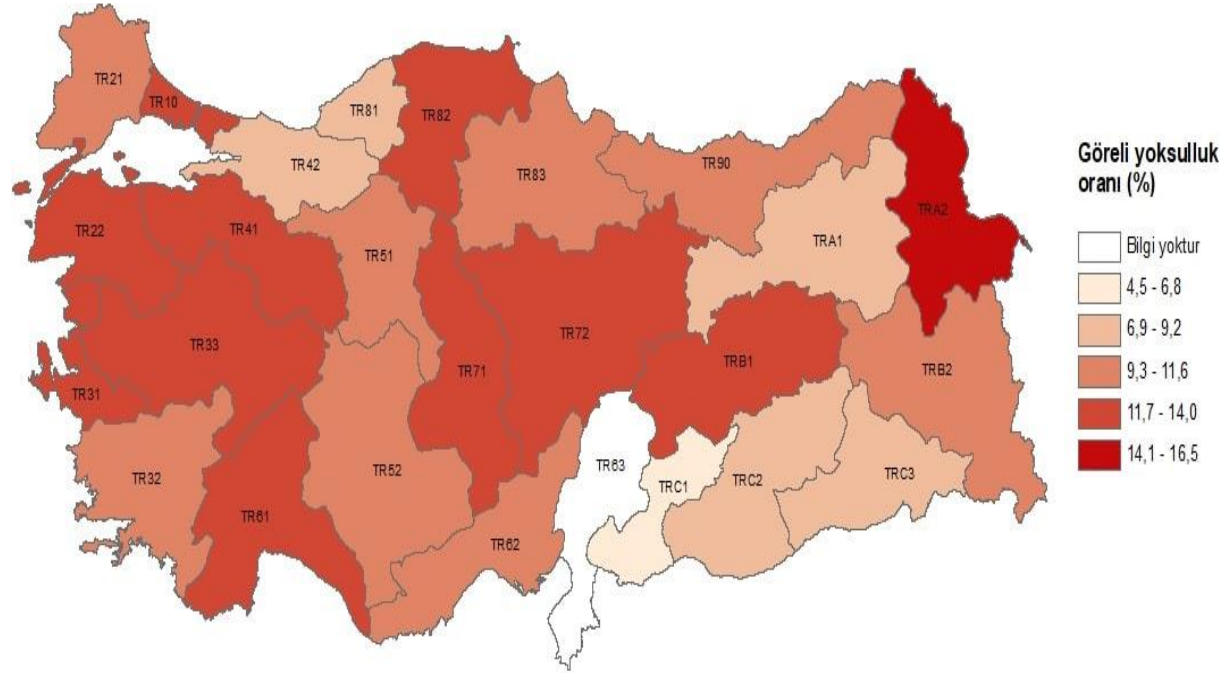
kurtulmalarını zorlaştırır ve durumu bir döngü haline getirir. Bu nedenle, yoksul bireyler, yoksulluk yaşamayan bireylere göre daha dezavantajlı bir yaşam sürerler. Bununla beraber, bu dezavantajlı bireylerin yaşam süreçlerinde karşılaşabilecekleri afetler, mevcut yoksulluk döngüsünü daha da derinleştirir. Afetler, savunmasız haneleri yoksulluğa iten ve mevcut yoksulluğu arttıran önemli bir faktördür (Sen, 2003; Krishna, 2006). Araştırmalar, afetlerin hane halkının geçimini ve beklentilerini etkileyerek, gelir ve varlık kaybı yoluyla yerel yoksulluk düzeylerini artırdığını göstermektedir (Rodriguez-Oreggia et al., 2013). Örneğin, 2004 yılında Bangladeş'te meydana gelen seller sonrası, selden etkilenen yoksul haneler, toplam gelirlerinin iki katından fazlasını kaybetmiştir (Brouwer et al., 2007). Bu durum, afetlere maruz kalmanın mevcut yoksunlukları derinleştirirken, zaten yoksul olan bireylerin yoksulluk seviyelerini daha da artırdığını göstermektedir. Bu nedenle, yoksulluk ve afetler arasındaki karmaşık ilişkiyi ele alarak, daha etkili çözümler ve politikalar geliştirmek büyük önem taşır (Arpacioğlu & Yıldırım, 2011).

Türkiye'de Yoksulluk ve Afetlerin; İnsan Güvenliği ve Refahı Üzerindeki Etkileri

Coğrafi olarak hem Avrupa hem de Asya kıtaları üzerinde yer alan Türkiye, dünya yüzeyinin sadece % 0.53'ünü kaplamasına rağmen, sahip olduğu coğrafi ve jeopolitik konumu nedeniyle birçok doğal (deprem, sel, heyelan, kaya düşmesi) ve insan kaynaklı (göç, terörizm, salgın hastalık) afete maruz kalmaktadır (Wikipedia, 2024; Akduman, Aksüt, & Kaya, 2023). Bu durum, afet yönetimi süreçlerine yönelik çeşitli yasal düzenlemeleri, ulusal afet planları ve politikaları hayata geçirmeyi zorunlu kılmıştır. Ancak, bu politikaların yoksul kesimleri nasıl koruyabileceği ve destekleyebileceği konusu büyük önem taşımaktadır. Türkiye'de Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından belirlenen toplam yoksulluk oranları, Türkiye'deki kişilerin yoksulluk eşiğinin altında yaşayıp yaşamadığını ölçmektedir. 2023 itibarıyla bu oran % 21 civarındadır. Türkiye'de risk altındaki yoksulluk oranı ise, yoksulluk sınırının üzerinde yaşayan ancak yoksulluk riski altında olan bireyleri ifade eder; bu oran yaklaşık %14'tür. Bir toplumdaki bireylerin veya hanelerin, o toplumun genel refah düzeyine göre yoksul olarak kabul edilme durumunu "görelilik yoksulluk oranı" ifade eder. Görelilik yoksulluk, mutlak yoksulluktan farklı olarak belirli bir gelir eşiği ile tanımlanmaz. Bunun yerine, toplumun genel gelir dağılımını içindeki konumlarına göre belirlenmektedir (TÜİK, 2024).

2023 yılı Satın Alma Gücü Paritesi (SGP) kullanılarak Türkiye için hesaplanan medyan gelirin %50'sine dayalı görelilik yoksulluk oranı haritası, Şekil 2'de verilmiştir. TÜİK tarafından yapılan

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) kapsamında elde edilen sonuçlara göre, yaşanan deprem nedeniyle TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye) bölgesinde alan çalışması yapılamamış, bu nedenle TR63 bölgesi hariç tutulmuştur.

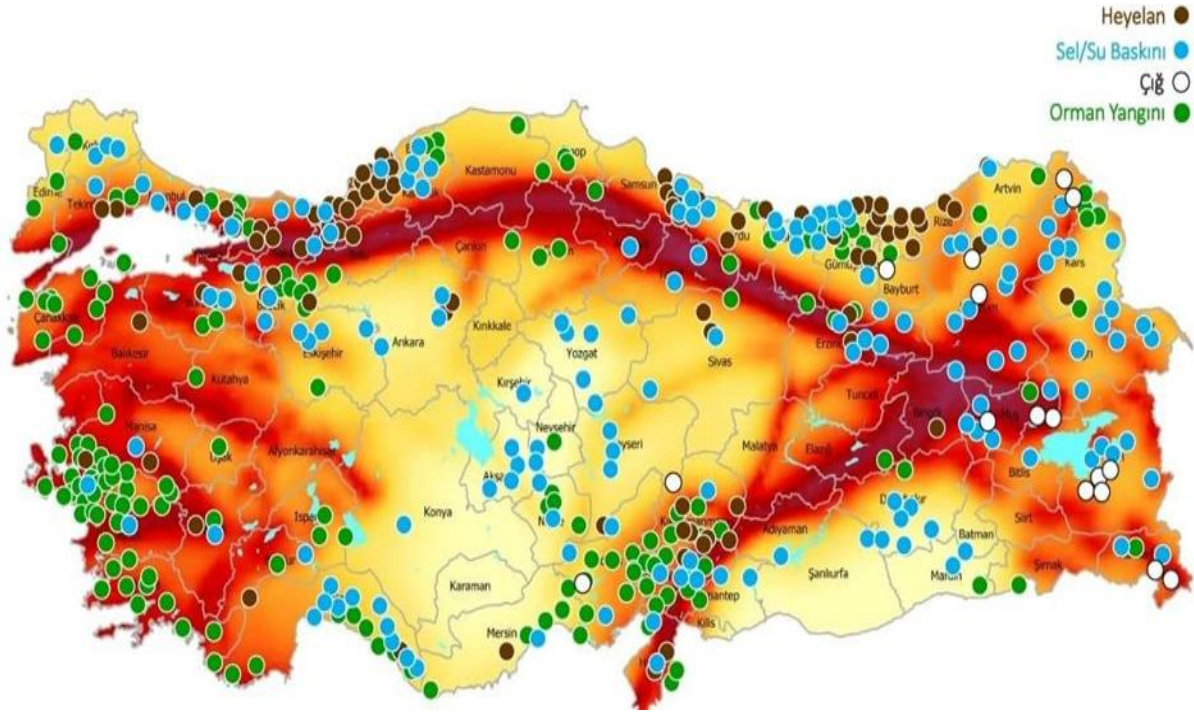

Şekil 2. Medyan Gelirin Yüzde 50'sine Göre Yoksulluk Oranı (%), İBBS 2. Düzey, 2023 (TÜİK, 2024)

İBBS 2. Düzey (TR63 hariç) bölgelerinde, her biri için eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert medyan gelirinin yüzde 50'sine göre hesaplanan yoksulluk sınırına dayalı olarak, gelire dayalı görel yoksulluk oranının en yüksek olduğu bölgeler; %16,1 ile TRA2 (Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan), %14,0 ile TR41 (Bursa, Eskişehir, Bilecik) ve %13,9 ile TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop) olmuştur. Görel yoksulluk oranı en düşük olan İBBS 2. Düzey bölgeleri ise %4,8 ile TRC1 (Gaziantep, Adıyaman, Kilis), %7,1 ile TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) ve %8,0 ile TRC2 (Şanlıurfa, Diyarbakır) olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2024).

Konumu ve jeolojik yapısı nedeniyle birçok afete karşı savunmasız bir ülke olan Türkiye, afetler nedeniyle her yıl ciddi can kayıpları ve ekonomik zararlar yaşamaktadır (Dökmeçi & Akduman, 2022; Öcal, 2019). Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından oluşturulan Türkiye'deki afet risk haritası, Şekil 3'te sunulmuştur. Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemleri

(TUCBS) kapsamında hazırlanan bu tehlike haritası, deprem, heyelan, çığ ve orman yangını tehlikelerini göstermektedir (Çanakkale AFAD, 2022).

Şekil 3. AFAD Türkiye'nin Afet Risk Haritası (Çanakkale AFAD, 2022).

Şekil 3'te sunulan bu harita, Türkiye'nin çeşitli afetlere karşı tehlike seviyelerini ve bölgelerini göstermektedir. Haritada kullanılan renkler ve semboller, belirli afet türlerine işaret etmektedir: Kahverengi Daireler (Heyelan): Türkiye'nin özellikle Karadeniz Bölgesi'nde, dağlık ve dik yamaçlı bölgelerde heyelan tehlikesinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bölgelerde yoğun yağışlar ve zayıf zemin yapısı nedeniyle sıkça heyelanlar meydana gelmektedir. Mavi Daireler (Sel/Su Baskını): Sel ve su baskını riski en fazla olan bölgeler, genellikle nehir yataklarına yakın ve yoğun yağış alan bölgelerdir. Karadeniz, Marmara ve Ege Bölgeleri'nde sel tehlikesi belirgin bir şekilde görülmektedir. Beyaz Daireler (Çığ): Doğu Anadolu Bölgesi'nde, özellikle kış aylarında yoğun kar yağışı alan dağlık alanlar çığ tehlikesi altındadır. Erzurum, Hakkâri ve Van gibi illerde çığ riski bulunmaktadır. Yeşil Daireler (Orman Yangını): Ege ve Akdeniz Bölgeleri, yaz aylarında sıcak ve kuru hava nedeniyle orman yangını tehlikesi ile karşı karşıyadır. Özellikle İzmir, Muğla ve Antalya gibi iller sıkça orman yangınlarından etkilenmektedir. Bu dairelerin üzerinde bulunduğu taban harita ise Türkiye'nin deprem tehlike haritasını göstermektedir. Bu haritada: Kırmızı ve Koyu Kırmızı Bölgeler: Yüksek deprem tehlikesi taşıyan alanları

göstermektedir. Özellikle Kuzey Anadolu Fay Hattı boyunca uzanan bölgeler (İstanbul, Sakarya, Düzce, Erzincan) ve Doğu Anadolu Fay Hattı boyunca uzanan bölgeler (Bingöl, Elazığ, Malatya, Hatay) yüksek deprem riski altındadır. Turuncu ve Sarı Bölgeler: Orta seviyede deprem tehlikesi taşıyan alanları temsil ederken, Açık Sarı ve Beyaz Bölgeler ise düşük deprem tehlikesi taşıyan alanlardır (AFAD, 2022; Wikipedia, 2020).

Medyan gelirin yüzde 50'sine göre yoksulluk oranı haritası (Şekil 2) ve AFAD Türkiye'nin Afet Risk Haritası (Şekil 3) birlikte değerlendirildiğinde, Türkiye'de yoksulluk düzeyi yüksek olan bölgelerin, tüm dünyada olduğu gibi, afet hazırlık ve müdahale kapasitesinin genellikle daha zayıf olduğu görülmektedir. Bu bölgelerdeki altyapı eksiklikleri, plansız kentleşme ve yetersiz acil durum planlaması, afet risklerini arttırmakta, afet sırası ve sonrası müdahale ve iyileşme sürecini zorlaştırmaktadır. Bu durum insanları kırılgalıklarını arttırmakta ve afetlerden sonraki toparlanma sürecinde daha fazla zorluk yaşamasına neden olmakta ve afetlerin etkilerini derinleştirmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Meydana gelen afetlerin etkileri, yalnızca yaşandığı bölgedeki insanları değil, aynı zamanda bu bölgelerde bulunan tüm ekosistemleri de kapsamlı bir şekilde etkiler. Bu durum, doğal kaynakların tükenmesi, habitatların zarar görmesi ve biyolojik çeşitliliğin azalması gibi ciddi sonuçlar doğurabilir. Türkiye'de yoksulluk ve afet ilişkisi, multidisipliner bir yaklaşım gerektiren ve sürdürülebilir çözümler bulunmasını zorunlu kılan bir konudur. Bu bağlamda, afet risklerinin azaltılması, toplumların hazırlıklı olması ve yoksul bölgelerin güçlendirilmesi için etkili politika ve uygulamaların geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Oluşturulan kalkınma planlarının, en zayıf halkayı güçlendirme mantığıyla yoksulluk ve afet riskinin birlikte ele alınması gerekmektedir. Afet yönetiminin yoksulluk azaltma politikalarıyla bütünleştirilmesi, dayanıklılığın artırılması ve afet kaynaklı yoksulluk döngüsünün kırılması açısından kritiktir. Yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve gönüllü gruplar gibi aktörler, afet risk ve kriz yönetimi süreçlerinde önemli roller oynar. Gerekli önlem, denetim ve güncellemelerin yapılmaması, afet risklerinin azaltılmaması nedeniyle, yaşanan tehlikelerin bir afete dönüşmesi bir insan hakkı ihlali olarak değerlendirilebilir. Çünkü afet risklerinin neden olabileceği kayıplar, doğru stratejilerle öngörülebilir, önlenemez veya kontrol altına alınabilmektedir. Bu bağlamda, yapılan çalışma aşağıdaki önerileri sunmaktadır.

- Afet risk yönetimi süreçlerinde, kamu, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve gönüllü gruplar arasında iş birliğinin teşvik edilmesi ve desteklenmesi büyük önem taşır.
- Günümüzde afetler, sınırları aşan etkiler yaratmaktadır. Bu nedenle, sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda, küresel ölçekte yoksulluk ve afet politikalarının uyum içinde ilerlemesi gerekmektedir.

Kaynakça

Açıkgöz, R., & Yusufoglu, Ö. Ş. (2012). Türkiye’de yoksulluk olgusu ve toplumsal yansımaları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 76-117.

Akduman, Ö. (2024). Birbirine bağımlı (basamaklı) veya bağımsız olarak ortaya çıkan çoklu tehlikelerin neden olduğu afetler. *Anadolu 14th International Conference on Social Sciences, February 16–18, 2024, Gaziantep*. ISBN: 978-625-6830-82-. Erişim adresi: <https://anadolu14thinternationalconferenceonsocialsciencesproceeding-v2.pdf>

Akduman, Ö., Aksüt, Y. S., & Kaya, A. A. (2023). Vulnerability-preventing structures in disaster management: Polyurea coating on building structural elements. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(4), 1768-1781. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.1323932>

Arpacioğlu, Ö., & Yıldırım, M. (2011). Dünyada ve Türkiye’de yoksulluğun analizi. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(2), 60-76.

Beltran, A., Maddison, D., & Elliott, R. (2015). Is flood risk capitalised in property values? A meta-analysis approach from the housing market. *Paper Presented at EAERE Annual Conference, Helsinki, Finland, 24–27 June 2015*.

Bin, O., & Landry, C. E. (2013). Changes in implicit flood risk premiums: Empirical evidence from the housing market. *Journal of Environmental Economics and Management*, 65(3), 361–376.

Brouwer, R., Akter, S., Brander, L., & Haque, E. (2007). Socioeconomic vulnerability and adaptation to environmental risk: A case study of climate change and flooding in Bangladesh. *Risk Analysis*, 27(2), 313–326.

Çanakkale AFAD. (2022). AFAD Türkiye'nin afet risk haritasını çıkardı. <https://canakkale.afad.gov.tr/afad-turkiyenin-afet-risk-haritasini-cikardi-merkezicerik> (Erişim tarihi: 26 Temmuz 2024).

Carter, M. R., Little, P. D., Mogue, T., & Negatu, W. (2007). Poverty traps and natural disasters in Ethiopia and Honduras. *World Development*, 35(5), 835–856.

Çetin, M., Öztürk, M. K., & Çetin, B. I. (2009). Dünyada ve Türkiye'de yoksulluk ve kadınlar. *Journal of Yaşar University*, 4, 2661-2698.

Dökmeci, A. H., & Akduman, Ö. (2022). Doğal olayların tetiklediği KBRN-p tehlikesi ve riski: Türkiye örneği. *Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 8(1), 165-177. <https://doi.org/10.21324/dacd.979583>

Dudwick, N., Hull, K., Katayama, R., Shilpi, F., & Simler, K. (2011). *From farm to firm: Rural-urban transition in developing countries*. Washington, DC: World Bank Publications.

Fleisher, B. M., & Chen, J. (1997). The coast–noncoast income gap, productivity, and regional economic policy in China. *Journal of Comparative Economics*, 25(2), 220–236.

Gentilini, U. (2015). *Safety nets in urban areas: Emerging issues, evidence and practices*. Washington, DC: World Bank Publications.

Hallegatte, S., Vogt-Schilb, A. C., Bangalore, M., & Rozenberg, J. (2024). *Unbreakable: Building the resilience of the poor in the face of natural disasters*. Washington, D.C.: World Bank Group. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/512241480487839624/pdf/Unbreakable-building-the-resilience-of-the-poor-in-the-face-of-natural-disasters.pdf> (Erişim tarihi: 30 Temmuz 2024).

Hallegatte, S., Vogt-Schilb, A., Rozenberg, J., Bangalore, M., & Beudet, C. (2020). From poverty to disaster and back: A review of the literature. *Economics of Disasters and Climate Change*, 4, 223–247. <https://doi.org/10.1007/s41885-020-00060-5>

Highfield, W. E., Peacock, W. G., & Van Zandt, S. (2014). Mitigation planning: Why hazard exposure, structural vulnerability, and social vulnerability matter. *Journal of Planning Education and Research*, 34(3), 287–300.

Jongman, B., Winsemius, H. C., Aerts, J. C. J. H., Coughlan de Perez, E., van Aalst, M. K., Kron, W., & Ward, P. J. (2015). Declining vulnerability to river floods and the global benefits of adaptation. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 112(18), E2271–E2280.

Karim, A., & Noy, I. (2014). Poverty and natural disasters: A meta-analysis.

Krishna, A. (2006). Pathways out of and into poverty in 36 villages of Andhra Pradesh, India. *World Development*, 34(2), 271–288.

Lynn, K. (2005). Disasters and the cycle of poverty: Understanding urban, rural, and gender aspects of social vulnerability.

Özer, Y. E., & Çolak, M. (2015). Yoksulluk, dezavantajlı grup ve suç ilişkisine yönelik bir alan araştırması: İzmir kadın sığınma evleri örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29(3), 479-491. <https://doi.org/10.16951/iibd.69943>

Patankar, A. (2015). The exposure, vulnerability and adaptive capacity of households to floods in Mumbai. *Policy Research Working Paper*, 7481.

Rentschler, J. (2013). Why resilience matters - The poverty impacts of disasters. *World Bank Policy Research Working Paper Series*.

Rodriguez-Oreggia, E., De La Fuente, A., De La Torre, R., & Moreno, H. A. (2013). Natural disasters, human development and poverty at the municipal level in Mexico. *Journal of Development Studies*, 49(3), 442–455.

Sen, B. (2003). Drivers of escape and descent: Changing household fortunes in rural Bangladesh. *World Development*, 31(3), 513–534.

TÜİK. (2024). Yoksulluk ve yaşam koşulları istatistikleri, 2023. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yoksulluk-ve-Yasam-Kosullari-Istatistikleri-2023-53713> (Erişim tarihi: 29 Temmuz 2024).

Wikipedia. (2020). Türkiye'deki afetler. https://tr.wikipedia.org/wiki/Kategori:T%C3%BCrkiye%27deki_afetler (Erişim tarihi: 26 Temmuz 2024).

Wikipedia. (2024). Türkiye coğrafyası. https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrkiye_co%C4%9Frafyas%C4%B1#:~:text=G%C3%B6ller%20ve%20adalar%20dahil%20kaplad%C4%B1%C4%9F%C4%B1,alan%C4%B1%20ise%20783.562%20km%C2%B2'dir (Erişim tarihi: 26 Temmuz 2024).

Winsemius, H. C., Jongman, B., Veldkamp, T. I. E., Hallegatte, S., Bangalore, M., & Ward, P. J. (2018). Disaster risk, climate change, and poverty: Assessing the global exposure of poor people to floods and droughts. *Environment and Development Economics*, 23(3), 328–348. <https://doi.org/10.1017/S1355770X17000444>

WRI. (2024). *Stronger than the storm: Applying the urban community resilience assessment to extreme climate events*. <https://www.wri.org/research/stronger-storm-applying-urban-community-resilience-assessment-extreme-climate-events> (Erişim tarihi: 29 Temmuz 2024).

Yüksel Arabacı, R. (2019). Dünya Bankasının yeni uluslararası yoksulluk sınırları ve küresel yoksulluğun yeniden değerlendirilmesi. *Sosyoekonomi Dergisi*, 27(40), 123-140. <https://doi.org/10.32331/sgd.582630>